Március 15. Megemlékezés

Várallyay Gyula

Washington, DC, 2013. március 9. 15:00 órakor

Tisztelt vendégek, kedves barátaim, Hölgyeim és Uraim!

Köszönet az AMSZ-nak, a szervezőknek, Koszorus Ferenc barátomnak: mai felkéréssük számomra megtiszteltetés. Most megértésüket kérem, hogy nem ünnepi beszédet fogok mondani, hanem inkább beszélgetni szeretnék röviden március 15-ről.

Elsősorban: a személyes élmények március 15-el kapcsolatban

- Legendák, család, iskola
- Centennárium 1948 – a 2. Köztársaság már haldoklóban, szovjet megszállás, a kommunizmus nyomult előre, talán már nem volt általános ünnepnap március 15., de az iskolákban m;g nagy ünnepségeket rendeztek, stb. Nyíregyházán a Tanítóképző Gyakorló Iskolájában általános iskolás voltam, Czine Mihály mondta az ünnepi beszédet: Mit kíván a Magyar Nemzet? Ennek akkor politikai jelntősége volt.
- 1956 műegyetemi hallgató voltam: 14. Pont, 16. Pont – a példa a márciusi 12 Pont volt; sőt, előkerült a Kossuth címer és a Kossuth nóta hangzott mindenütt, ahol t0megek felvonultak, összejöttek
- Kenedi János: Kis Állambiztonsági Olvasókönyv – miként tiltottak be bármiféle nyilvános megemlékezést 1956 után, nem csak 56-ról, de március 15-ről is. Két-három diák még egy virágot sem tehetett le a Petúfi vagy Kossuth szobornál – nem csak a Habsburg dinnasztia, de a kommunista diktatúra is félt attól, “Mit kíván a magyar nemzet?”
- 1988. március 15. tüntetések Budapesten: az első nyiltan rendszerellenes nagy tömegeket mozgósító tüntetés a rendszerváltozás előtt szintén március idusához kötődött.

Mi a jelentősége ezeknek az élményeknek?

- Március ídusa Magyarországon még száz-százötven évvel később is végig egy igen befolyásos nemzeti ünnep maradt – és többször történelmi fordulatok eseményeinek meghatározója volt
- Ebből arra következtethetünk, hogy a márciusi ifjak és szellemiságük mind a mai napig példaképként állnak előttünk – ott volt Petőfi, Jókai, és a reformkor nemzeti-liberális nagyjai, Kossuth, Széchenyi, Wesselényi, Nyáry, Eötvös, Deák, Pulszky, Dessewffy, stb., mind a kor kiemelkedő személyiségei voltak

Nézzük most meg, miről szólt a 12. Pont 1848-ban? Az egy oldalas röpcédulán vastag, nagy betükkel ez volt írva: **Mit kíván a magyar nemzet?**

- Kivánjuk a' sajtó szabadságát, censura eltörlését.
- Felelős ministeriumot Pesten.
- Évenkinti országgyülést Pesten.
- Törvény előtti egyenlőséget polgári és vallási tekintetben.
- Nemzeti őrsereg.
- Közös teherviselés.
- Urbéri viszonyok megszüntetése.
- Esküdtszék, képviselet egyenlőség alapján.
- Nemzeti Bank.
- A' katonaság esküdjék meg az alkotmányra, magyar katonáinkat ne vigyék külföldre, a' külföldieket vigyék el tőlünk.
- A' politikai statusfoglyok szabadon bocsáttassanak.
- Unió Erdéllyel

Ezeket a követeléseket szinte maradéktalanúl elfogadta Ferdinand király 1848. április 11-én.

- Összesen 31 törvényből álltak az "április törvények" – ezek tulajdonképp lefektették a modern magyar állam alapjait:
    1. Felszámolták a feudalizmust – bár nem a mentalitást;
    2. Egyéni szabadságot, emberi jogokat és szólásszbadságot biztosítottak;
    3. Megadták a modern civil társadalom kereteit;
    4. A reformkor nagyjainak a törekvései alapján, az áprilisi törvények egy elnyomott, mellőzött országnak lehetőséget adtak egy életerős, megreformált és szinte független királyság megteremtésére – mondhatnánk, mindezt Széchenyi buzdítására Kossuth teremtette meg (To Széchenyi belongs the credit for the awakening; to Kossuth, that for the achievement – from Sir Bryan Cartledge's book *The Will to Survive*)
- Sajnos azonban a kisebbségek problémái, a magyarországi nemzetiségi kérdések nem rendeződtek – aki akkor követte a nemzetiségek követeléseit és konfliktust felvállaló fellépéseit, sőt harcait, annak nem kellett 1918-ig várnia avval, hogy megértse: a magyar királyság integritása komoly veszélyben volt a bécsi Udvarral szembeni sikerei ellenére.

De, sajnos, maguk az áprilisi törvények is tiszavirág életűek lettek:

- Ferdinand 1848. október 3-án feloszlatta a magyar Nemzetgyűlést, és rendkívüli állapotokat hirdetett ki az országban – birodalmi érdekek nyomása alatt visszavonta az írásban rögzített egyezséget

- Kossuth és a Nemzetgyűlés megtagadta Ferdinand parancsát, tehát valójában csak ekkor robbant ki a forradalom a bécsi Udvarral szemben – nem márciusban
- Kossuth eddigre már 100,000-re becsült Honvéd serege harcrakészen állt a Dunántúlon Görgey Artúr paranscnoksága alatt
- A bécsi forrongás miatt a király Olmützbe menekült, majd 1848. december 2-án lemondott. Őt Ferenc-József követte a trónon – akinek első lépései egyike volt Első Nikoláj orosz Cár katonai segítségét kérni a magyar szabadságharc leverésére
- Nos, innen, a hősies, olykor kimagaslóan sikeres, de végűl a túlerő miatt mégis vesztes kűzdelmet, a gyászos útat egészen Világosig mind ismerjük.

Végűl, mik március 15-e legfontosabb üzenetei számunkra?

1. Tiszteljük a reformkor szellemi nagyjait, költőket, írókat, politikusokat és gondolkodókat egyaránt: ugyanis 1848 márciusra a jövőről alkotott elképzeléseik kiristályosodtak, eltökélt szándékuk lett Magyarország függetlenségének kivívása, az ország modernizációja, és - a bécsi Udvar ellenére -, a nyugati szabadság eszméinek maradéktalan meghonosítása;
2. Olvassuk történelmünk egyik legtehetségesebb szellemi elítjének munkáit, tanuljunk eszmeiségükből – melynek megvalósítása akkor az országot paritásba hozta volna minden nyugati országgal;
3. Semmit se felejtsünk, és mindenből tanuljunk: legyünk készek arra is, hogy levonjuk a tanulságot azokból a hibákból, amelyeket politikusaink és gondolkodóink elkövettek 1848-1849-ben, akár a bécsi udvarral, a nemzeti kisebbségekkel vagy akár a magyar néppel szemben, mert túlbecsülték saját erejüket vagy alábecsülték ellenfeleik – ellenségeik – elszántságát és lehetőségeit; és
4. Tartsuk fenn példaképnek 1848 március idusának önzetlen szereplőit, akik abban a történelmi pillanatban készek voltak minden áldozatot meghozni, és személyes valamint csoport érdekek fölé helyezni a nemzeti érdekeket: Amit a magyarság zöme akkor kívánt!

Köszönöm.

Várallyay Gyula

Washington, DC, 2013. Március 9